

Diversen

a. Informatie van het Voorzitterschap over wetgevende dossiers

Het Voorzitterschap en de Commissie zullen informatie geven over de stand van zaken van de onderhandelingen van diverse wetgevende dossiers.

De Minister van Veiligheid en Justitie heeft toegezegd in de geannoteerde agenda's voor de JBZ-Raad los van de agendering van de Raad, in te gaan op de stand van zaken rond van onderhandelingen over de voorstellen voor

- a) een richtlijn betreffende voorlopige rechtsbijstand voor verdachten en beklaagden wie de vrijheid is ontnomen en rechtsbijstand in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel (COM(2013)824);
- b) een richtlijn betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure (COM(2013)822);
- c) een richtlijn inzake de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij het proces aanwezig te zijn (COM(2013)821).

Op de agenda van deze JBZ-Raad staan de drie hiervoor vermelde richtlijnen niet geagendeerd.

Voorlopige gefinancierde rechtsbijstand

Tijdens de JBZ-raad van 12 en 13 maart 2015 is een algemene benadering vastgesteld. Deze houdt op onderdelen een beperking in van het Commissievoorstel. Hiermee heeft de Raad zijn positie bepaald voor de onderhandelingen met het Europees Parlement. Zeven lidstaten hebben weliswaar ingestemd met dit mandaat, maar hebben in een verklaring aangegeven dat zij teleurgesteld zijn over de mogelijkheden om uitzonderingen te maken op het recht op voorlopige gefinancierde rechtsbijstand. Op 6 mei 2015 heeft het Europees Parlement zijn positie voor de onderhandelingen met de Raad bepaald. Het Europees Parlement wenst de richtlijn op substantiële onderdelen juist verder uit te breiden dan het voorstel van de Commissie. Nadat de posities van de Raad en het Europees Parlement bepaald waren is de triloog in juli gestart.

Procedurele waarborgen voor kinderen

De onderhandelingen over deze richtlijn bevinden zich in de triloofase en zijn gevorderd. Het Voorzitterschap streeft ernaar nog dit kalenderjaar tot een vergelijk te komen met het Europees Parlement. Deze wens van het huidige Voorzitterschap is reëel. In verband hiermee worden de richtlijn of onderdelen daarvan mogelijk geagendeerd voor COREPER van 2 december 2015.

Ten tijde van de totstandkoming van de geannoteerde agenda is de inhoud van het onderhandelingsresultaat nog niet bekend. Bij gelegenheid van het Algemeen Overleg ter voorbereiding op de JBZ-raad op 2 december zal u daarover derhalve nader worden geïnformeerd. In deze geannoteerde agenda wordt de voorlopige positie van het kabinet toegelicht, op grond van de meest recente resultaten van de ambtelijke onderhandelingen en beperkt tot die punten waarin de richtlijn belangrijk afwijkt van de Nederlandse praktijk.

Het kabinet onderschrijft in het BNC-fiche de strekking van het richtlijnvoorstel en heeft aangegeven te hechten aan een effectieve verwezenlijking van het recht op een eerlijk proces. Minderjarigen zijn tot de verwezenlijking van dit recht niet altijd zelfstandig in staat en moeten daarbij worden ondersteund. De onderhande-

lingen hebben zich, ook in de trilogie, toegespitst op de vraag hoe de noodzakelijke ondersteuning van de jeugdige op een meer evenwichtige wijze vorm kan krijgen dan in het richtlijnvoorstel voorzien.

Aan het oorspronkelijk negatieve kabinetsoordeel over de proportionaliteit lag ten grondslag dat de in het richtlijnvoorstel opgenomen verdedigingsrechten op een disproportionele wijze cumuleren. Zo gaat het door de Commissie geformuleerde richtlijnvoorstel uit van een recht op bijstand van een raadsman bij het verhoor (artikel 6) náást een verplichting tot de audiovisuele registratie van de verhoren (artikel 9). Ook is er in alle gevallen van vrijheidsbeneming recht op een medisch onderzoek door een arts (artikel 8). In het BNC-fiche is gewezen op het absolute karakter van deze verdedigingsrechten; het Commissievoorstel liet zeer beperkt ruimte voor uitzonderingen en de genoemde rechten zouden moeten gelden in alle situaties van vrijheidsbeneming. De ernst van het feit waarvan de jeugdige wordt verdacht en de gevolgen die de strafvervolging voor de jeugdige heeft, spelen bij de toekenning van voornoemde rechten een zeer ongeschikte rol. Met de tekst van de algemene oriëntatie hebben de lidstaten een meer uitgebalanceerde ondersteuning van de jeugdige verdachte kunnen bewerkstelligen. Hierbij speelt de ernst van de gepleegde feiten bij de toekenning van rechten wél een rol en wordt cumulatie van verdedigingsrechten zoveel mogelijk voorkomen.

Het Europees Parlement, gesteund door de Commissie, heeft het recht op toegang tot en bijstand van een raadsman tot een speerpunt in de onderhandelingen gemaakt. Uit oogpunt van bescherming van de jeugdige, dient het recht op toegang tot en ondersteuning van een raadsman volgens het Europees Parlement verder te strekken dan onder de werking van de richtlijn toegang tot een raadsman (richtlijn 2013/48) het geval is. Het grootste verschil in rechtspositie is dat de jeugdige géén afstand kan doen van het recht op toegang tot een raadsman. Hoewel naar het aanvankelijk oordeel van het kabinet wél afstand zou moeten kunnen worden gedaan, steunt het merendeel van de lidstaten het uitgangspunt van de Commissie en het Europees Parlement. Verder wordt het Europees Parlement tegemoetgekomen in zijn wens om in ieder geval in de bijstand van een raadsman te voorzien in situaties waarin de strafvervolging naar verwachting zal leiden tot een vrijheidsbenemende sanctie. Het kabinet onderschrijft dit. Bij minder ernstige feiten moet echter ook van de bijstand van een raadsman kunnen worden afgezien. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan die zaken die leiden tot een HALT-afdoening. Daarnaast wordt onderhandeld over de mogelijkheden om van de bijstand van een raadsman af te zien in situaties van zeer kortdurende vrijheidsbeneming. Een meerderheid van lidstaten steunt dit. Met het Europees Parlement bestaat hierover op het moment van het schrijven van deze annotatie geen overeenstemming.

Voorlopige overeenstemming bestaat wel over het in artikel 8 vervatte recht op een medische beoordeling bij vrijheidsbeneming en het recht op de audiovisuele registratie van verhoren. De tekst gaat er thans van uit dat er recht bestaat op toegang tot een arts (artikel 8) en dat daarom kan worden verzocht door de verdachte, diens ouders of raadsman. Ambtshalve hoeft echter niet in toegang tot een arts te worden voorzien, wanneer daar kennelijk geen medische aanleiding voor bestaat. Naar verwachting kan de richtlijn op dit punt zo worden geïmplementeerd dat niet in de standaard aanwezigheid van een arts of ander geschoold medisch personeel op het politiebureau behoeft te worden voorzien. Daarmee is naar het oordeel van het kabinet een werkbaar resultaat bereikt. Soortgelijke opmerkingen maakt het kabinet over artikel 9. Naar verwachting zal ook het Eu-

ropees Parlement kunnen instemmen met een voorstel dat uitgaat van de situatie waarin bij aanwezigheid van de raadsman van het opnemen van verhoren kan worden afgezien. Het Europees Parlement verlangt daarvoor de instemming van de raadsman. Een meerderheid van Lidstaten kan met dat uitgangspunt instemmen.

Naar de huidige stand van zaken heeft het kabinet een positieve grondhouding ten aanzien van de voorstellen die een compromis tussen de Commissie, de Raad en het Europees Parlement, mogelijk zouden maken. De instemming van het kabinet zal in het bijzonder afhankelijk zijn van het onderhandelingsresultaat dat kan worden bereikt ten aanzien van artikel 6 over de bijstand door een raadsman en over het behoud van de mogelijkheid voor de toekenning van rechten een proportionaliteitstoets aan te leggen. Concreet doelt het kabinet daarmee op de mogelijkheden bij de toekenning van rechten rekening te houden met de ernst van het strafbaar feit waarvan de jeugdige wordt verdacht en de gevolgen die de strafvervolgning voor de jeugdige heeft.

Onschuldpresumptie

Bij brief van 5 november jl. zijn beide Kamers geïnformeerd over een alomvattende compromistekst voor de richtlijn inzake de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij het proces aanwezig te zijn (TK 2015–2016, 32 317, nr. 354). Nadat het Luxemburgse voorzitterschap in Coreper op 4 november jl. had vastgesteld dat binnen de Raad voldoende steun bestaat voor het compromis, heeft ook de LIBE-commissie van het Europees Parlement op 10 november jl. met de tekst ingestemd. De tekst van het voorstel wordt thans in alle officiële talen van de EU vertaald. Daarna zal de tekst voor definitief akkoord worden voorgelegd aan de plenaire vergadering van het Europees Parlement en daarna worden geagendeerd op een Raad. Op dit moment is nog niet bekend wanneer dat zal zijn.